

УДК 323.23:654-004.946.5

I. В. Рождественська

аспірант кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

ТЕХНОЛОГІЇ ВПЛИВУ НА ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: БЛОГЕРИ

Стаття присвячена вивченню маніпуляційних технологій впливу на громадянське суспільство. Особливу увагу приділено специфіці їх застосування в Інтернеті. Названі автори основних праць із досліджуваної теми. Згруповані відомі види маніпуляції, також виокремлені нові технології, та запропоновані методи їх усунення.

Ключові слова: громадянське суспільство, блогери, блог, сайт, Інтернет, технології, маніпуляція.

Постановка проблеми. Інтернет – це велика мережа, яка об'єднує комп'ютери в усьому світі та має вплив на всі галузі життя та діяльності людини. Нині мережу Інтернет можна розглядати як швидку систему доступу до інформації, як засіб комунікації, як соціальне середовище, як можливість навчання і саморозвитку.

На теперішній час формування громадської думки відбувається завдяки мережі Інтернет, через сайти, активних блогерів, інтернет-журналістів та ін. Інформація розповсюджена через мережу Інтернет викликає більшу довіру в населення, ніж інформація, отримана з газет та ЗМІ. Адже складається уява, що інформація йде від «очевидців», «від незалежних джерел». Тому блогери, інтернет-журналісти мають можливість впливати на інтернет-користувачів. Але вплив може бути різної спрямованості: розповсюдження завідомо неправдивої інформації, тобто існують проплачені коментувальники. Поширення пропаганди через групи і пабліки в соціальних мережах та сайти, чи, навпаки, інтернет-журналісти спонукають суспільство до громадської активності. Схиляють людей до обговорення найактуальніших проблем, надають їм імпульс для розширення прав і можливостей, доносять до них нові ідеї, факти та коментарі.

Тому дослідження специфіки розвитку блогів, вивчення їх типів та функцій та технології впливу на суспільство набуває особливої актуальності.

Аналіз досліджень і публікацій. Блоги останнім часом привертають увагу значної кількості науковців, серед яких: І. Артамонова, Л. Вільямс, Д. Гілмор, Є. Горний, А. Давидова, М. Деузе, А. Досенко, К. Захаров, Ш. Израел, В. Кассіді, І. Климов, Дж. Ласіка, Н. Подпоріна, Н. Прудка, С. Пішковцій, Т. Сазонов, Р. Скобл, О. Ярова тощо. Проте недостатньо вивченими дотепер залишається розгляд проблем, пов'язаних з особливостями, змістом, тенденціями розвитку соціальних мереж як важливої складової частини інформаційних комунікацій сучасності.

Мета дослідження. Метою роботи є визначення специфіки блогів як форми впливу на громадську думку на сайтах українських інтернет – ЗМІ.

Блог (англ. blog, від web log, «мережевий журнал чи щоденник подій») – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості [2, с. 7].

Блоги – засоби комунікації. Масовими вони стають, коли мають більш як тисячну аудиторію. Блог вести може кожна людина, якій є що сказати. Також більшість журналістів розпочинають свій власний блог, оскільки вважають, що в редакціях їх обмежують в діях, затискують у «кайдани», а в блогах вони мають можливість висловлювати свої думки вільно, а також блог не обмежує в змісті, у формі, у періодичності.

Отже, розглянемо основні переваги блогерів.

1. Простота ведення блогу в різних соціальних мережах. Блог може відкрити будь-яка людина, для цього не потрібні спеціальні знання. Більше мільйона блогів відкривається щорічно.

2. Доступність та взаємозв'язок. Чим більше ви створюєте пости, чим більш активно й творчо підходите до комунікації в блогах, тим популярніше стаєте.

3. Соціальний характер. «Блогосфера – одна велика розмова. Цікаві актуальні бесіди переходять із сайту на сайт, покликаючись одна на одну. За допомогою блогів люди зі спільними інтересами вибудовують дружні стосунки, переборюючи географічні кордони» [5, с. 209]

4. Швидкий. Блогами інформація поширюється швидше, ніж через офіційні ЗМІ.

5. Роль автора. Відомі діячі (політичні лідери, актори, письменники та інші) мають свої блоги. Авторитетна думка улюбленця має більш вагоме значення, ніж будь-яка заява ЗМІ.

6. Мова спілкування. Заповнення блогу в авторському стилі, без спеціального літературного оброблення, без шаблонів, без прикрас та цензури, що робить спілкування більш безпосереднім і викликає довіру.

7. Зворотний зв'язок. Відвідувач блогу має можливість після ознайомлення з матеріалом залишити свою думку на сайті. Читач блогу стає співавтором – це принципово новий підхід, який створює ефект спілкування, відкритий діалог.

Варто зазначити, що всі перераховані переваги блогу, які роблять його привабливим для суспільства (відкритість, зворотний зв'язок, організація, роль автора тощо), впливає на тисячі відвідувачів мережі Інтернет. Все це створює підґрунтя для здійснення всякого роду маніпулювань і навіювання ідей на окрему особистість і різні співтовариства.

Завдяки мережі Інтернет поширюється безліч інформації, споживання якої призводить до занепаду духовних цінностей, деформації свідомості, адже інформація виступає як важливий стимулятор змін у суспільстві, формуючи та змінюючи «інформаційну свідомість» й управляючи нею [4, с. 190]. Низька вартість, мобільність та простота (легкість) поширення інформації створюють зручні умови для маніпулювання громадською думкою. М. Панюшева в своїй статті звертає увагу на види маніпуляцій, які використовуються блогерами. Їх можна поділити на дві групи: внутрішні (зміст повідомлення) та зовнішні (форма повідомлення).

До внутрішніх відносять: викривлення інформації, зловживання чужими текстами, маніпулювання змістом, підбір фактів, акцентування уваги на другорядну інформацію тощо.

До зовнішніх відносять методи, які: активують психологічне сприйняття людиною і слугують певним каталізатором у сприйнятті; присипляють увагу аудиторії, так звані інгібітори, ідеологічні символи («ворога», «терориста»), міфотворення.

Маніпулюванням інформацією в мережі Інтернет через соціальні мережі та боги є справжньою загрозою в Україні. Технології впливу все активніше використовуються в інтернет-просторі і набувають масштабів, співмірних із найсуттєвішими загрозами для національного інформаційного простору.

Основним питанням залишається відставання діючої правової бази від реально існуючих інформаційних процесів у суспільстві. Тому налагоджування та приведення правових актів у відповідність із розвитком інформаційних технологій є пріоритетом.

Соціальні мережі є індикатором для аналізу та прогнозування розвитку подій. Моніторинг коментарів дає змогу отримувати зворотний зв'язок і прогнозувати реакцію людей на ті чи інші події. Таким чином, отриману інформацію можна використовувати для усунення масових протестів та поширення неправдивої інформації.

Головним пріоритетом повинна бути організація протидії викривлення інформації, маніпулювання змістом та іншим негативним впливам при використанні соцмереж. Часто безпідставні плітки та викривлення інформації дуже важко спростувати. Знайти винних у наклепі дуже непросто. Ні для кого не є таємницею, що простіше проплатити 100 блогерів, які напишуть потрібний текст, ніж підкупити редакційну раду однієї газети. У професійної журналістики – високі стандарти, норми професійної етики, про які власники акаунтів у соцмережах не дуже дбають. Ось тут і починається робота професійного журналіста – перевірка, уточнення, пошук подробиць.

Але незважаючи на всі позитивні та негативні сторони Інтернет-блогів, ми вважаємо що головною особливістю блогів є зміцнення соціальних зв'язків у різних групах. Яскравим прикладом є соціальні інтернет-мережі (facebook, instagram, twitter), які можуть належати до одного з інститутів громадянського суспільства, а саме до незалежних засобів масової інформації, що

обслуговують громадські інтереси та потреби, формують громадську думку. Своє місце вони можуть мати серед вертикального виміру громадянського суспільства, до якого належать:

- політичні права громадян;
- політичні партії та рухи;
- органи місцевого самоврядування;
- незалежні засоби масової інформації.

У цьому розумінні роль соціальних інтернет-мереж проявляється в таких аспектах:

- мають здатність налагоджувати зв'язки між соціальними групами;
- забезпечується необхідна на сьогодні швидкість обміну інформацією;
- сприяють налагодженню зворотного зв'язку і, відтак, більш оперативному реагуванню управлінської сфери на запити громадян;
- створюють умови для прозоріших економічних та політичних процесів;
- за допомогою соціальних інтернет-мереж може здійснюватися представництво інтересів не тільки соціальних груп, а й цілих соціальних верств населення, роботодавців, найманих працівників, споживачів тощо перед органами влади та місцевого самоврядування [1, с. 311]. Отже, соціальні інтернет-мережі в демократичних країнах грають не останню роль у формуванні громадянського суспільства.

Згідно з поглядами С. Онищенко однією з проблем формування громадянського суспільства в Україні є традиційно авторитарний спосіб функціонування владних структур та відсутність довіри до інститутів влади в суспільстві. Також автор зазначає, що проблемами для становлення громадянського суспільства є посткомуністична традиція скепсису стосовно будь-яких організацій, традиційний режим закритості влади, низький рівень громадської залученості до прийняття політичних рішень, корупція, низький рівень довіри до ЗМІ та політично-адміністративної сфери. Можливості соціальних інтернет-мереж можуть бути застосовані для відновлення чи формування довіри, висунення вимог транспарентності дій органів влади та урахування потреб різних соціальних груп у процесі формування й прийняття політичних рішень і, головне, для широкого ознайомлення громадськості з проявами корупції та протидії зловживанням на всіх рівнях [3, с. 103].

Висновки та пропозиції. Виникнення та розвиток соціальних ресурсів Інтернету посприяло появі нової субкультури інтернет-спільноти. Соціальні мережі допомагають «електронно-

му-суспільству» об'єднуватись не лише за допомогою політичних партій та інших громадських організацій, а й на основі (поки що) неформальних об'єднань у всесвітній мережі. Блоги сприяють розвитку демократії, соціалізації аудиторії, розвитку свобод, зокрема свободи слова, ЗМІ, доступу до інформації, вираження думки, оцінки, масової комунікації. Блоги привертають увагу аудиторії як безконтрольні, інтерактивні, швидкісні засоби масової комунікації. Адже навіть в Інтернет-ЗМІ є випускові редактори, які фільтрують інформацію, тобто вирішують, побачить матеріал світ чи ні, ставлять матеріали після прочитання, що затримує надходження контенту до аудиторії. Звісно, запорукою популярності блогу може слугувати його репутація як джерела точної, незаангажованої, високоморальної інформації. Саме такі блоги можуть конкурувати. Громадські зв'язки стають більше сильними, адже створюються колективні віртуальні спільноти, які за певних умов можуть перетворитися в реальні об'єднання, що ставлять собі за мету досягнення певної мети. Тому держава повинна більш серйозніше ставитись до «мережевого спілкування», щоб налагоджувати зв'язок із широким громадянським загалом та використовувати всі можливості в Інтернеті для пропаганди ідей національної ідентичності України, патріотизму, гуманності. Слід зазначити, що недостатнє використання державними установами й організаціями у своїй роботі можливостей, які надає мережеве спілкування, є неприпустимою в наш час помилкою, що істотно знижує ефективність їх функціонування в сучасному суспільстві. Адже більшість молодого населення в даний час звикли до необмеженого доступу до інформації з будь-якого пристрою і в будь-якій ситуації. Тому їх постійним супутником є смартфон. А якщо ви хочете увійти в довіру до цієї аудиторії – будьте мобільні. Крім того, молоді користувачі завжди на зв'язку. Основним каналом комунікації для них є соціальні мережі. Їм важливо не упустити момент і перебувати в постійній соціальній взаємодії. Вони постійно беруть активну участь у всьому, що відбувається. Наприклад, підлітки активніше за інших коментують пости своїх друзів, розміщують власні відео, а також коментують публікації лідерів думок і блогерів. Отже, блогери та соціальні мережі мають неабияку силу та вплив на суспільство, яким не можна нехтувати. Вони впливають на людей, висловлюючи свою точку зору на будь-яку подію. У даний час вплив мають не факти, а думки.

Список використаної літератури:

1. Вахула Б.Я. Соціальні інтернет-мережі, їхні функції та роль у формуванні громадянського суспільства // Соціологія. Вісн. Львів. ун-ту. 2012. Вип. 6 URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlnu_sociology/2012_6/34.pdf.
2. Досенко А.К. Електронні щоденники як одиниці соціальних комунікацій. К.: КиМУ, 2012. 202 с.
3. Петрик В.М., Присяжнюк М.М., Компанцева Л.Ф., Скулиш Є.Д., Бойко О.Д., Остроухов В.В. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. Київ, 2011. 248 с.
4. Скоבל Р. Разговор дороже денег. Как блоггинг меняет общение бизнеса и потребителей. СПб.: ИД «Питер», 2007. 368 с.
5. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства: монографія / Онищенко О.С., Горовий В.М., Попик В.І. та ін. Київ, 2013. 220 с.

Рождественская И. В. Технологии влияния на гражданское общество: блоггер

Статья посвящена изучению манипуляционных технологий воздействия на гражданское общество. Особое внимание уделено специфике их применения в Интернете. Перечислены авторы по исследуемой теме. Сгруппированы известные виды манипуляции, также выделены новые технологии, предложены методы их устранения.

Ключевые слова: гражданское общество, блог, сайт, блоггеры, Интернет, технологии, манипуляция.

Rozhdiestvenska I. V. Technologies of influence on civil society: bloggers

The article is devoted to the study of manipulative technologies of influence on civil society. Particular attention is paid to the specifics of their use on the Internet. The authors of major works on the subject under study are named. Well-known types of manipulation are grouped together, new technologies and proposed methods of their elimination are also highlighted.

Key words: blog, site, bloggers, civil society, internet, technology, manipulation.